

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2004 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens meddelande "Utkast till detaljerad arbetsplan för att följa upp rapporten om utbildningssystemens konkreta framtidsmål"

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 12 december 2003 en kompletterande skrivelse, 3. OPM 10.12.2003, i ärende E 102/2001 rd till kulturutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Simo Juva och EU-samordnare Mikko Cantell, undervisningsministeriet
- undervisningsråd Matti Kyrö, Utbildningsstyrelsen
- vice ordförande, rektor Ilkka Niiniluoto, Finlands Universitetsrektorers råd
- utbildningschef Manu Altonen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- utbildnings- och arbetskraftspolitisk sekreterare Heikki Liede, Akava r.f.

- utbildningspolitisk ombudsman Tarja Tuominen, Servicearbetsgivarna rf
- vice ordförande, rektor Pentti Rauhala och generalsekreterare Kaj Malm, Rådet för Yrkes- högskolornas Rektorer ARENE ry
- ordförande Markku Markkula, Yliopistojen Aikuiskoulutusverkosto.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation rf
- Tjänstemannacentralorganisationen FTFC
- Undervisningssektorns Fackorganisation rf.

Samband med andra handlingar

Utskottet har tidigare lämnat utlåtande KuUU 15/2002 rd i saken.

STATSRÅDETS UTREDNING

Förslaget

Kommissionens meddelande innehåller ett utkast till delrapport till Europeiska rådet.

Enligt kommissionens uppfattning halkar unionen efter både de mål den själv ställt upp och sina viktigaste konkurrenter (USA, Japan). Med-

lemsstaterna måste vakna upp. Det gäller för gemenskapen att vidta effektivare åtgärder.

I meddelandet sägs t.ex. att det är brist på sammanhängande strategier för utveckling av livslångt lärande. När det gäller utveckling av den högre utbildningen räcker det inte bara med

Bolognaprocessen. Den yrkesinriktade utbildningen i medlemsstaterna har fortfarande ojämn kvalitet och är inte tillräckligt attraktiv. Det går mycket långsamt med avvecklingen av hindren för mobilitet inom utbildningen. Kommissionen gör en jämförelse särskilt med högskolorna i USA som har bättre resurser än i snitt och lockar fler utländska studerande och forskare än högskolorna i Europa.

Kommissionen föreslår insatser både på medlemsstats- och gemenskapsnivå.

Medlemsstaterna bör reformera utbildningen och slå fast vilka prioriteringar som gäller. Offentliga resurser bör omfördelas och utnyttjas effektivare. För utbildningen bör utverkas mera bidrag från den privata sektorn. De strategier som medlemsstaterna lägger upp för livslångt lärande bör ha större täckning och det behövs särskilda handlingsprogram för fortbildning av lärare.

På gemenskapsnivå föreslår kommissionen nya ramar, principer, referensvärden eller definitioner för många samarbetsområden redan 2005. Som exempel nämner kommissionen:

- Bättre kvalitet på den yrkesinriktade utbildningen
- Säker kvalitet på den högre utbildningen
- En europeisk dimension i utbildningen
- Transparens i utbildningen, dvs. så kallat Europass
- Erkänsla för informellt lärande
- Nyckelkompetensområden
- Lärarkompetens
- Bättre mobilitet i utbildningen.

För utveckling av den öppna samordningsmetoden föreslår kommissionen att medlemsstaterna från och med 2005 årligen kommer med en rapport över alla sina utbildningspolitiska åtgärder som bidrar till att genomföra Lissabonstrategin. Likaså ska de årligen avlägga rapport till Europeiska rådet. Från och med 2006 ska utbildningsprojekten integreras (t.ex. Köpenhamnsprocessen, Bolognaprocessen, bättre mobilitet, livslångt lärande).

Regeringens ståndpunkt

Enligt Finlands mening bör utbildningen prioriteras i uppföljningen av Lissabonstrategin också på rådsnivå. Utbildning och kompetens spelar en viktig roll för målen med unionens kunskapsbaserade ekonomi.

Finland ställer sig positivt till processen "Utbildning 2010". Den innebär att mål har ställts upp för 2010 och att den öppna samordningsmetoden enligt överenskommelse tillämpas i uppföljningen.

Kommissionens bedömning av utbildningens nivå i Europa är rättvisande men alltför negativ. Finland understryker att länderna i Europa under de senaste åren har gjort betydande framsteg på utbildningens område. Gemensamma mål för utbildningen slogs fast i detalj 2002 och närmare kvantitativa referensvärden lades fast först i maj 2003. De senaste statistiska uppgifterna går tillbaka till tiden före målformuleringen. Finland menar att det inte är särskilt trovärdigt att man på detta stadium kommer med bestämda bedömningar om huruvida målen nåtts och i vilken riktning utvecklingen gått. Det är viktigt att göra jämförelser med de tyngsta konkurrenterna, men det behövs en bredare jämförelse till exempel mellan EU och USA som väger in också andra aspekter än högskolornas internationella attraktivitet.

Kommissionens meddelande innehåller flera konkreta förslag till nationella och europeiska åtgärder. Finland anser att förslagen bör tydliggöras, gallras ut och prioriteras. Det är inte nödvändigt att tillsätta en ny expertgrupp på hög nivå för att analysera medlemsstaternas riktlinjer och akuta samarbetsområden. Den politiska beredningen bör i första hand ske inom den offentliga rådsstrukturen.

Finland är av den åsikten att årligen upprepad avrapportering till kommissionen bör undvikas. Det vore nyttigare med tanke både på medlemsstaternas utbildningspolicier och utvecklingen av utbildningsåtgärderna i gemenskapen att rapportera mindre ofta och koncentrera sig på de mest relevanta temana.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet omfattar regeringens syn att utbildning och kompetens spelar en viktig roll för målet att göra unionen till en kunskapsbaserad ekonomi. Dokumentet "Utbildning 2010" handlar om en process som är mycket viktig för hela Europa och Finlands särintressen. Lissabonstrategin bör genomsyra alla aktiviteter i unionen.

Men utskottet betonar än en gång att frågan om utveckling av utbildningssystemet faller inom varje stats egen behörighet och att nationella särdrag bör vägas in i samarbetet. Utskottet hänvisar till sitt tidigare utlåtande i saken (KuUU 15/2002 rd), där det konstaterar bl.a. att utbildningspolitiken har tydliga nationella uppgifter och därför inte bör överlåtas åt unionen. En viktig uppgift för utbildningssamarbetet är att minska hindren för den fria rörligheten. Samarbete kan öka förtroendet för andra medlemsstaters utbildningssystem och den kompetens de ger. För det krävs det förtroende för utbildningens kvalitet och genomsebarhet och jämförbarhet i examina.

Kommissionens bedömning i meddelandet av utvecklingen i Europa i relation till Lissabonstrategin är rättvisande, men utskottet hade gärna sett mera konkreta slutsatser och fortsatta åtgärder, trots att gemensamma mål inom utbildningen inte har lagts fram i detalj förrän 2002 och närmare kvantitativa referensvärden har lagts fast i maj 2003.

För Finland är det till stor nytta att analysera utbildningssystemets viktigaste indikatorer. Vad gäller referensvärdena innehåller meddelandet inga tidsserier och därmed säger de inte i sig i vilken riktning utvecklingen går. Men de visar att hela Europa släpar klart efter målen. Samtidigt visar de att det finns stora skillnader mellan unionens nuvarande medlemsstater. Det är värt att notera att flera av de nya medlemsstaterna ser ut att nå målen med rätt klar marginal.

Rapporten fokuserar på nyckelområden när det gäller att koncentrera reformer och investe-

ringar, m.a.o. att garantera adekvata resurser och att rikta dem på bestämda nationella projekt. Det är också viktigt att avsätta resurser för lärarutbildning, eftersom man den vägen kan påverka kommande generationer. Om kommissionen också själv tilldelade utbildningssektorn resurser skulle den bevisa att den anser sektorn viktig.

Utskottet omfattar regeringens syn att förslagen bör tydliggöras. På kommissionens lista över nya ramar och definitioner bör också de virtuella universitetet, vuxenutbildningen och inte minst inläring i arbetet och nya inlärmingsmiljöer föras upp.

Målet är att kunna påverka situationen 2010. Vuxenutbildning och inläring i arbetet bör tas upp för särskild analys och åtgärder. Än så länge har det inte varit fallet. Finland har mycket att tillföra denna sektor och om det sker en betydande utveckling i vuxenutbildningen i EU stöder det också Finlands särställning och särintressen på området för nationell kompetens.

Utskottet understryker att spridningen och utnyttjandet av resultaten av t.ex. tiotals tusen utvecklingsprojekt som genomförts i utbildningssektorn med gemenskapens stöd bör tas på större allvar. Det gäller att satsa betydligt effektivare på att identifiera goda förfaranden och bearbeta dem till metoder och förfaranden som kan införas över hela linjen. Man har gjort en hel del utmärkt utvecklingsarbete i Finland men det har inte kunnat nyttiggöras i tillräckligt stor skala i unionen.

Kommissionen föreslår att medlemsstaterna från och med 2005 avfattar en årlig rapport om alla sina utbildningspolitiska åtgärder som kan ha relevans för målen med Lissabonstrategin. Utskottet omfattar på denna punkt regeringens hållning att årligen upprepad rapportering till kommissionen bör undvikas. Det är till större nytta för utvecklingen av verksamheten att rapportera mindre ofta och att i stället koncentrera sig på viktigare teman.

Utlåtande

Kulturutskottet meddelar

*att utskottet omfattar regeringens
ståndpunkt i saken med prioriteringar-
na ovan.*

Helsingfors den 17 februari 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Sinikka Hurskainen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Jyrki Katainen /saml
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Mikaela Nylander /sv

Kirsi Ojansuu /gröna (delvis)
Aila Paloniemi /cent (delvis)
Seppo Särkiniemi /cent
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd (delvis)
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Lauri Oinonen /cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila
utskottsråd Carl Selenius.